

ความเสียหายทางศีลธรรมกรณีทำให้เขาถึงตาย

ในกฎหมายไทย

ความทั่วไป

ในบทที่ ๒ ผู้เขียนได้กล่าวถึงกรณีละเมิดทำให้เขาถึงตาย ตามที่ปรากฏในบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๔๓ แล้วว่า ในเรื่องละเมิดทำให้ถึงตายนี้ มีผู้เข้าใจว่าผู้เสียหายไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายทางศีลธรรมหรือค่าเสียหายอย่างอื่นอันมีใช้ตัวเงินแต่อย่างใด ซึ่งแนวโน้มแห่งคำพิพากษาของศาลฎีกาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันก็วินิจฉัยในทำนองเกี่ยวกับความคิดเห็นนี้ โดยให้เหตุผลว่าเหตุที่เรียกไม่ได้นั้น เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติให้เรียกร้องได้ คงมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๒๖/๒๕๓๕ เพียงฉบับเดียวที่อนุญาตให้เรียกร้องค่าเสียหายทางศีลธรรมได้ ฉะนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่เราจะต้องศึกษากันอย่างละเอียดถี่ถ้วนในบทนี้ว่า บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๔๓ อนุญาตให้เรียกร้องค่าเสียหายทางศีลธรรมได้จริงหรือไม่ แนวคำวินิจฉัยแห่งคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับเรื่องนี้ถูกต้องและชอบด้วยเหตุผลแล้วหรือไม่ และเป็นการสมควรหรือไม่ เพียงใดที่จะอนุญาตให้มีการเรียกร้องค่าเสียหายทางศีลธรรมได้

(๑) ประวัติและความเป็นมา

ในเรื่องแรก เราควรจะได้พิจารณาถึงประวัติและความเป็นมาของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อันเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนในกรณีทำให้เขาถึงตายโดยผิดกฎหมายเสียก่อน เพื่อความกระจ่างแจ้งแห่งตัวบทกฎหมาย

ย่อมเป็นที่ทราบกันแล้วว่า ในการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น ได้ร่างเป็นภาษาอังกฤษก่อน โดยถือเอาบทบัญญัติในประมวลกฎหมายต่างประเทศเป็นแนวทาง จากนั้นจึงแปลออกมาเป็นภาษาไทยอีกครั้งหนึ่ง เดิมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

บรรพ ๒ ได้ประกาศใช้เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๖ และได้บัญญัติถึงเรื่องค่าสินไหมทดแทนกรณี บาดเจ็บถึงตายเพราะการละเมิดไว้ใน มาตรา ๒๐๒ ว่า :

"ถ้าผู้ถูกบาดเจ็บถึงตายเพราะการละเมิด และผู้ตายยังมีหนี้จะไต่ฟ้องเรียก ค่าสินไหมทดแทน หรือไต่ฟ้องร้องแล้ว แต่คดียังไม่ทันถึงที่สุดก็ดี ท่านว่าบิดา มารดา สามี ภรรยา ลูก หรือหลานสืบสายโลหิตของผู้ตาย อาจเรียกค่าสินไหมทดแทนได้คือ (๑) ค่าใช้จ่ายที่ผู้ตายและเขาเหล่านั้นได้เสียไปเป็นการรักษาพยาบาลผู้ตาย (๒) ค่าปลงศพ (๓) ค่าใช้จ่ายและค่าทดแทนความเสียหายอย่างอื่นอันเกิดแก่เขาเหล่านั้นเพราะ เหตุการณ์นั้น"

สำหรับตัวบทภาษาอังกฤษบัญญัติไว้ดังนี้ คือ :

Section 202 : If the injured person has died from the wrongful act, and no action for compensation has been entered by him or if so entered had not been finally decided, the parents, husband, wife, children or grand children of the deceased can claim compensation : (1) for expenses incurred by the deceased and by them for medical treatment; (2) for the costs of his funeral; and (3) for expenses and damages and any other injury resulting to them from his death.

เมื่อพิจารณามตรา ๒๐๒ ดังกล่าวข้างต้น ทั้งในบทบัญญัติภาษาไทยและต้นร่างภาษาอังกฤษแล้ว จะเห็นได้ว่า กฎหมายเปิดโอกาสให้มีการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนได้อย่างกว้างขวาง โดยบัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า บิดา มารดา สามี ภรรยา ลูก หรือหลานสืบสายโลหิตของผู้ตายอาจเรียก "ค่าทดแทนความเสียหายอย่างอื่นอันเกิดแก่เขาเหล่านั้นเพราะ เหตุการณ์นั้น" ได้ ตามที่ปรากฏใน (๓) คำว่า "ค่าทดแทนความเสียหายอย่างอื่นอันเกิดแก่เขาเหล่านั้นเพราะ เหตุการณ์นั้น" (damages and any other injury resulting to them from his death) ย่อมมีความหมายคลุมถึงค่า

ทดแทนความเสียหายอันเกิดจากความตายทุกประการ จึงรวมถึงค่าเสียหายอันมิใช่เป็น
ตัวเงิน หรือค่าเสียหายทางศีลธรรม อันเป็นค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายต่อสิทธิ
นอกกองทรัพย์สินด้วย

ครั้นต่อมาได้มีการตรวจชำระบทบัญญัติในบรรพ ๑ และบรรพ ๒ แห่ง
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังปรากฏในพระราชกฤษฎีกาให้ใช้
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑ และ ๒ ที่ได้ตรวจชำระใหม่ มีข้อความ
ตอนหนึ่งว่า :

"จำเดิมแต่ได้ออกประกาศประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑ และ ๒
ตั้งแต่วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๖๖ เป็นต้นมาได้มีความเห็นแนะนำมาหลาย
เพื่อยังประมวลกฎหมายนี้ให้สมบูรณ์ขึ้น และเมื่อได้พิจารณาโดยถ่องแท้ เห็นเป็นการสมควร
ให้ตรวจชำระบทบัญญัติในบรรพ ๑ และ ๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่กล่าวมา
ข้างคั่นนั้นใหม่"

ขอให้เราหันมาพิจารณา รายงานการประชุมกรรมการร่างกฎหมาย
เกี่ยวกับ มาตรา ๔๔๓ เมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๔๖๘^๒ ซึ่งถือว่าเป็นเอกสารอันสำคัญ
ยิ่งที่จะ เป็นผู้ตัดสินชี้ขาดแนวทางแห่งการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนกรณีทำให้
เขาถึงตายโดยผิดกฎหมาย

การประชุมในวันนั้นได้มีการพิจารณาร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
มาตรา ๔๔๓ ซึ่งนายอาร์กียองร่างขึ้นโดยอาศัยประมวลกฎหมายลักษณะหนี้สวีต

^๑ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๑ ลงวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๖๘

^๒ อำนวย อินทภูต, ชีวิตคนกับค่าสินไหมทดแทน, บทบัญญัติ, เล่ม ๒๑ ตอน ๔
(ตุลาคม ๒๕๐๖) หน้า ๕๐๖

มาตรา ๔๕ และประมวลกฎหมายเยอรมัน มาตรา ๔๔๔ เป็นหลักเทียบเคียงกับ มาตรา ๒๐๒ ตามร่างเดิม และมาตรา ๔๔๓ นี้เองก็ได้ใช้บังคับตลอดมาจนกระทั่งบัดนี้ ๓

๓ รายงานการประชุมกรรมการร่างกฎหมาย

ณ กรมร่างกฎหมาย ทำข้างวังหน้า

ผู้ที่มาประชุมคือ :

วันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๔๖๘

๑. พระยาจินตการิมย์ฯ	กรรมการร่างกฎหมาย
๒. พระยาเทพวิฑูรฯ	"
๓. นายอาร์กียองฯ	ที่ปรึกษาในการร่างกฎหมาย
๔. นายเรเนกาโซ	กรรมการร่างกฎหมาย
๕. พระอินทบัญญัติ	"
นายสนิท อรรถยุกตี	ผู้จดและเรียบเรียง
พระยามานวราชเสวี	ลา
นายเรมี เคอปลังเตอโรส	ลา

พระยาจินตการิมย์ฯ เป็นประธาน เปิดประชุมเวลา ๑๕.๐๐ น.

วันนี้ประชุมร่างมาตราเพิ่มเติมขึ้นสำหรับหมวดว่าด้วยค่าสินไหมทดแทน เพราะทำละเมิด (compensation for wrongful acts) กับแก้ไขมาตราต่าง ๆ ในร่างใหม่ บางมาตรา

ที่ประชุมได้ตรวจพิจารณาร่าง ซึ่งนายอาร์กียองร่างขึ้นเสนอตามทำนองประมวลกฎหมายสวัสดิลักษณะนี้ มาตรา ๔๕ ประมวลกฎหมายเยอรมันมาตรา ๔๔๔ เทียบกับมาตรา ๒๐๒ ในร่างเดิม ที่ประชุมปรึกษาหารือตกลงกันร่างมาตราขึ้นตามร่างใหม่ และได้แก้ไขถ้อยคำบ้างเล็กน้อย (ดูมาตรา ๔๔๓ ในสำเนาข้างท้าย)

ยิ่งขึ้น ผู้เขียนเชื่อว่าผู้ร่างคงจะไม่ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงแก้ไขกฎหมายเพื่อให้กฎหมายนั้นแยกลงไปกว่าเดิม หรือเพื่อให้ล่าสมัยยิ่งกว่าเดิม ดังนั้นเมื่อปรากฏว่าในมาตรา ๒๑๒ เดิม ก็ได้บัญญัติไว้อย่างกว้างขวางเปิดโอกาสให้บิดา มารดา สามี ภริยา ลูก หรือหลานมีสิทธิเรียกค่าทดแทนความเสียหายอย่างอื่น ซึ่งหมายถึงค่าเสียหายทางศีลธรรมได้แล้ว กลับจะเปลี่ยนแปลงแก้ไขไม่ยอมให้เรียกค่าเสียหายทางศีลธรรมได้ โดยบัญญัติมาตรา ๔๔๓ ขึ้นมาใหม่ อันเป็นการถอยหลังเข้าคลอง ทำให้กฎหมายล่าสมัยและบกพร่องยิ่งกว่าเดิม ซึ่งไม่น่าจะเป็นเช่นนั้น

ผู้เขียนเห็นว่า สิ่งที่ผู้ร่างต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้กฎหมาย
เพื่อให้กฎหมายก้าวหน้าและสมบูรณ์ขึ้นก็คือ : ข้อแรกผู้เรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากผู้กระทำละเมิดให้เขาถึงตายนั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นบิดา มารดา สามี ภริยา ลูก หรือหลานสืบสายโลหิตของผู้ตาย แต่หมายถึงบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ในทางส่วนตัวกับผู้ตายด้วย เช่น ญาติพี่น้อง คู่หมั้น เป็นต้น ข้อที่สอง ผู้ร่างประสงค์ที่จะแยกกรณีตายทันทีและกรณีมิได้ตายในทันทีออกจากกัน โดยกรณีมิได้ตายทันทีนั้น ค่าสินไหมทดแทนได้แก่การรักษายาบาลและค่าขาดประโยชน์นำมาหาได้ เพราะไม่สามารถประกอบการทำงานอีกด้วย และข้อที่สาม ผู้ร่างประสงค์ที่จะให้มีการเรียกค่าขาดรายได้ประการใดอย่างหนึ่งเป็นประการสุดท้าย ส่วนค่าเสียหายทางศีลธรรมนั้นเมื่อผู้ร่างมีใจกล่าวถึงก็ยอมเป็นที่เข้าใจได้ว่ายอมเรียกได้เหมือนเดิม เพราะผู้ร่างใช้คำว่า "compensation shall include...." ซึ่งหมายความว่า : ค่าสินไหมทดแทนรวมตลอดทั้ง... " อยู่แล้ว เมื่อเป็นดังนี้จะแปลประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๔๓ ให้แคบยิ่งไปกว่ามาตรา ๒๑๒ เดิมได้อย่างไร จะให้เข้าใจว่าผู้ร่างมีความประสงค์เช่นนั้นหรือ ? ผู้ร่างได้ปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้กฎหมายนั้นล่าสมัยกว่าเดิมหรือต้องการให้กฎหมายนั้นบกพร่อง เปิดช่องให้มีการจำกัดสิทธิของประชาชนแทนที่จะอุดช่องโหว่ของกฎหมายเพื่อให้มีการตีความได้อย่างกว้างขวางเป็นผลดีแก่ประชาชนผู้เสียหายกระนั้นหรือ ? ย่อมเป็นไปได้หรือไม่ได้อย่างแน่นอน.

ต้นร่างมาตรา ๔๔๓ เป็นภาษาอังกฤษมีดังนี้คือ :

Section 443 : In the case of causing death, compensation shall include funeral and other necessary expenses.

If death did not ensue immediately, compensation shall include in particular expenses for medical treatment and damages for the loss of earning on account of disability to work.

If on account of the death any person has been deprived of his legal support, he is entitled to compensation therefor.

ส่วนตัวบทในภาษาไทย มีดังนี้คือ :

มาตรา ๔๔๓ : ในกรณีทำให้เขาถึงตายนั้นค่าสินไหมทดแทนได้แก่ ค่าปลงศพ รวมทั้งค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่นอีกด้วย

ถ้ามิได้ตายทันทีค่าสินไหมทดแทนได้แก่ ค่ารักษาพยาบาล รวมทั้งค่าเสียหายที่ต้องขาดประโยชน์ท่ามหากได้ เพราะไม่สามารถประกอบกรงานนั้นด้วย

ถ้าว่าเหตุที่ตายนั้นทำให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดต้องขาดไว้รูปการะตามกฎหมายไป ด้วยไซ้ ท่านว่าบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น.

(๒) กฎหมายไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ

เนื่องจากการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๔๓ ได้ร่าง
ทำนองประมวลกฎหมายสวัสดิลักษณะหนี้ มาตรา ๔๕ และประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน
มาตรา ๘๔๔ จึงขอคัดบทกฎหมายดังกล่าวเพื่อเป็นการ เปรียบเทียบ คือ :

ประมวลกฎหมายลักษณะหนี้สวิสมาตรา ๔๕

กรณีบุคคลถูกทำให้ถึงตาย, ค่าเสียหายรวมตลอดทั้งค่าใช้จ่ายอื่น ๆ โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งค่าใช้จ่ายในการปลงศพ

กรณีที่มีได้ตายในทันทีที่ค่าสินไหมทดแทนโดยเฉพาะอย่างยิ่งรวมตลอดทั้งการรักษา
พยาบาลและค่าเสียหายอันเนื่องมาจากไม่สามารถประกอบกรงาน

กรณีที่ความตายเป็นเหตุทำให้สูญเสียผู้อุปการะ ค่าเสียหายอันเนื่องจากเหตุนั้น
จะต้องถูกบังคับให้ชดเชยด้วย. ๔

ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันมาตรา ๘๔๔ ในกรณีที่ทำให้เขาถึงตาย บุคคลผู้
ซึ่งจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนจะต้องใช้ค่าปลงศพให้แก่บุคคลผู้ซึ่งมีหน้าที่จะต้องจ่ายค่าปลงศพ
นั้น

---

๔ The Swiss Federal Code of Obligations

Section 45 : Where a man has been killed, the damages include
the expenses, particularly the funeral expenses.

Where death did not immediately follow, the compensation in
particularly includes the expenses of medical treatment and damages
resulting from the inability for work.

Where death cause the loss to dependants of their support,
the damages resulting therefrom must also be paid.

ถ้าในขณะที่เกิดการประทุษร้ายขึ้น ผู้ตายมีความเกี่ยวพันกับบุคคลภายนอก โดยมีหน้าที่หรืออาจมีหน้าที่ตามกฎหมายจะต้องอุปการะเลี้ยงดูบุคคลภายนอกนั้น และโดยผลแห่งการตายทำให้บุคคลภายนอกขาดโรสิทธิที่จะเรียกร้องการอุปการะบุคคลผู้จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่บุคคลภายนอกนั้น โดยการจ่ายเงินเป็นรายปี ซึ่งผู้ตายจะต้องให้อุปการะในระหว่างระยะเวลาซึ่งอาจสันนิษฐานได้ว่าชีวิตของเขาจะยืนยาวอยู่ ให้นำมาตรา ๘๓๓ วรรค ๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม หน้าที่ที่จะใช้ค่าสินไหมทดแทนย่อมเกิดขึ้นได้แม้ในขณะที่ความเสียหายเกิดขึ้น บุคคลภายนอกยังอยู่ในครรภ์มารดา ๕

---

๕ German Civil Code

Section 844 : In case of causing death the person bound to make compensation shall make good the funeral expenses to the person on whom the obligation of bearing such expenses lies.

If the deceased at the time of injury stood in a relation to a third party by virtue of which he was or might be bound by law to furnish maintenance to such third party and if in consequence ---- of the death such third party is deprived of the right to claim maintenance, the person bound to make compensation shall compensate the third party by the payment of a money annuity, in so far as the deceased would have been bound to furnish maintenance during the presumable duration of his life; the provisions of 843, pars. 2 to 4, apply matatis mutandis. The obligation to make compensation arises even if at the time of the injury the third party was only en ventre sa mere.

ตามรายงานการประชุมกรรมการร่างกฎหมาย เมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๘ นั้น ปรากฏชัดว่า ได้มีการบัญญัติมาตรา ๔๔ ขึ้นแทนมาตรา ๒๐๒ เดิม โดยอาศัยประมวลกฎหมายวิธีเสด็จลักษณะนี้ มาตรา ๔๕ และประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา ๔๔ เป็น มูลฐาน เพียงแต่แก้ไขถ้อยคำที่นายอรรถกฤษณ์เสนอนั้นเพียงเล็กน้อย และตามรายงานของกรรมการร่างกฎหมายก็ไม่ปรากฏว่าได้มีการโต้เถียงหรือพิจารณาในเรื่องค่าเสียหายทางจิตใจแต่อย่างใด ^๖

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าผู้ร่างได้ยึดประมวลกฎหมายวิธีเสด็จลักษณะนี้ มาตรา ๔๕ เป็นหลักใหญ่ วรรคแรกนั้นบัญญัติว่า ในกรณีที่มีการตายอันเนื่องจากการกระทำ ละเมิด กฎหมายให้เรียกค่าเสียหายต่าง ๆ ได้ (ซึ่งหมายถึงค่าเสียหายทางศีลธรรมด้วย) โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าปลงศพ หากเทียบตัวบทภาษาอังกฤษของมาตรา ๔๔ กับมาตรา ๔๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีเสด็จลักษณะนี้แล้ว จะพบว่าใกล้เคียงกันมาก และเมื่อ kujala มนต์ของผู้ร่างแล้ว จะยิ่งเห็นได้อย่างชัดเจนว่า มาตรา ๔๔ ของไทยบัญญัติไว้กว้างขวางกว่ามาตรา ๔๕ ของสวิส เพราะของไทยไม่ระบุคำว่า "particularly" ลงไปด้วย ซึ่งคงจะ เนื่องจากผู้ร่างไม่ต้องการที่จะมุ่งถึงค่าเสียหายชนิดใดชนิดหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจง แต่ ต้องการให้คลุมถึงค่าเสียหายทุกประเภท แม้จะมีใครระบุถึง เช่น ค่าเสียหายทางศีลธรรม หรือทางจิตใจ ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะ "ยังประมวลกฎหมายนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น" ดังเจตนารมณ์ที่ แสดงออกมาในพระราชกฤษฎีกาให้ใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑ และ ๒ ที่ได้ตราชำระใหม่

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาเหตุจากการที่ต้องมีการตรวจชำระบทกฎหมายและมีการร่างกฎหมายกันขึ้นมาใหม่แทนกฎหมายที่มีอยู่เดิม ก็ย่อมแสดงให้เห็นแล้วว่า ผู้ร่างเห็นว่ากฎหมายเก่าไม่สมบูรณ์ และไม่ทันสมัย จึงต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น สมบูรณ์

---

^๖ อำนวย อินทภูค, เรื่องเดิม, หน้า ๔๐๗.

(๓) ข้อผิดพลาดของกฎหมายไทย

ข้อผิดพลาดของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๔๓ อยู่ที่ว่าการแปลตัวบทกฎหมายไทยจากต้นร่างฉบับภาษาอังกฤษนั้น ผู้แปลได้แปลผิดพลาดไป

กล่าวคือ ต้นฉบับภาษาอังกฤษใช้คำว่า "shall include"

ซึ่งหากจะแปลเป็นภาษาไทยให้ถูกต้องน่าจะแปลว่า "รวมตลอดทั้ง" แทนที่จะแปลว่า "ได้แก่" ดังที่ในฉบับภาษาไทยบัญญัติความหมายผิดไปจากฉบับภาษาอังกฤษว่า :

"ในกรณีทำให้เขาถึงตายนั้น ค่าสินไหมทดแทนได้แก่ ค่าปลงศพ รวมทั้งค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่น ๆ อีกด้วย"

เมื่อแปลผิดไปเช่นนี้แล้ว ตามหลักของการตีความกฎหมาย เราต้องถือฉบับภาษาไทยเป็นสำคัญ ผลที่ตามมาคือ การทำให้บุคคลอื่นตายนั้นต้องจ่ายค่าเสียหายน้อยกว่าทำให้ผู้อื่นบาดเจ็บเสียอีก เพราะในกรณีที่ยายเรียกได้แต่เฉพาะค่าปลงศพ และค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่นเท่านั้น ค่าทำขวัญก็เรียกไม่ได้ ค่าเสียหายอื่นก็เรียกไม่ได้ นอกจากเรื่องขาดการอุปการะทั้งนี้เพราะแปลคำว่า "shall include" ผิดพลาดไปนั่นเอง^๗ จึงทำให้ความหมายของมาตรา ๔๔๓ แคบกว่า มาตรา ๒๐๒ เดิม ซึ่งนับว่าเป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง

ตัวอย่างซึ่งแสดงให้เห็นผลแห่งการตีความกฎหมายอย่างแคบในเรื่องนี้เท่าที่จะพอมองเห็นได้อย่างชัดเจน ก็คือ : ๘

---

^๗ ธานีินทร์ ทรัพย์วิเชียร, ภาษากฎหมายไทย, บทบัญญัติ, เล่ม ๒๕ ตอน ๓ (สิงหาคม ๒๕๑๑) หน้า ๕๕๕ - ๕๖๐.

^๘ อำนวย อินทฤทธิ, เรื่องเดิม, หน้า ๕๐๗

สมมติว่า นายแดงขับรถยนต์โดยประมาทไปชนเรือของนายคำล้มลง เด็กชายชาวบุตรของนายคำ และแมวีสาวาทัวหนึ่งราคา ๑,๐๐๐ บาท ในเรือนั้นจมน้ำหายไปหาศพไม่พบ ทั้งนี้ นายคำจะเรียกค่าสินไหมทดแทนเนื่องจากเด็กชายชาวตายลงไม่ได้เลย^๕ ค่าปลงศพก็ไม่มี ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ก็ไม่มีอีกเช่นกัน แต่นายคำยอมเรียกค่าสินไหมทดแทนในการที่ต้องสูญเสียแมวีสาวาทัวนั้นไปได้ ๑,๐๐๐ บาท ชีวิตของเด็กชายชาวไม่มีค่าเลยเชียวหรือ ทั้ง ๆ ที่ตามความจริง โดยความรู้สึกของนายคำผู้เป็นบิดา และญาติพี่น้องอื่น ๆ ชีวิตของเด็กชายชาวไม่อาจคำนวณเป็นคาราเงินได้เลย ความวิปริตโหม่นสั่นในการสูญเสียเด็กชายชาวกับแมวีสาวาทัวนั้นย่อมต่างกันอย่างมากมาย

(๔) ข้อเสนอนี้

ปัญหาที่น่าคิดก็คือ เราควรตีความบทบัญญัติมาตรา ๔๔๓ ไปในทางใด ? ตีความอย่างกว้างหรือว่าตีความอย่างแคบ ให้สิทธิแก่ผู้เสียหายหรือว่าตัดสิทธิของผู้เสียหาย ยอมให้ข้อผิดพลาดของกฎหมายเป็นรอยค่างอยู่เช่นนี้ตลอดไป หรือว่าจะลบรอยค่างนั้นออกเสีย

หลักการตีความกฎหมายที่สำคัญหลักหนึ่งมีว่า "ควรตีความกฎหมายให้มีผล ยิ่งกว่าทำให้กฎหมายนั้นไร้ผล"

---

^๕ นายคำน่าจะเรียกค่าเสียหายได้เพียงอย่างเดียวคือค่าขาดไร้อุปการะ ทั้งนี้โดยอาศัยการตีความของศาลฎีกาครั้งที่ปรากฏในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๖๔๘/๒๕๐๘ ว่า "การที่บุตรตายลงทำให้บิดาต้องขาดไร้อุปการะ บิดาชอบที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทนจากการต้องขาดไร้อุปการะ โดยไม่ต้องพิจารณาว่าปัจจุบันผู้ตายจะได้อุปการะเลี้ยงดูบิดาหรือไม่"

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า การตีความมาตรา ๔๔๓ ว่า ในกรณีทำให้
 เขาถึงตายนั้น จะเรียกค่าเสียหายทางศีลธรรมอันได้แก่ ค่าความเศร้าโศกเสียใจ โทมนัส
 ใจอันเนื่องมาจากความรักอาลัยในผู้ตายหาได้ไม่นั้น เป็นการตีความให้กฎหมายนี้ไร้ผล เพราะ
 ทำให้ผู้เสียหายไม่อาจเรียกค่าเสียหายอื่น ๆ ได้เลย นอกจากค่าปลงศพ ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ
 และค่าขาดรายได้ประกอบการเท่านั้น อันเป็นการจำกัดสิทธิของผู้เสียหายให้แคบลงหรือลดน้อยลง
 ไม่อาจจะไขบทกฎหมายนี้ได้อย่างเต็มที่สมดังเจตนารมณ์ของผู้ร่าง ยิ่งไปกว่านั้นในกรณี
 เพียงแต่ละเมิดทำให้บาดเจ็บ กฎหมายยังยินยอมให้เรียกค่าเสียหายทางศีลธรรมได้ แต่
 ในกรณีถึงตายกลับเรียกค่าเสียหายทางศีลธรรมไม่ได้ จะเป็นการไม่ยุติธรรมอย่างยิ่ง
 นอกจากนี้ที่ศาลฎีกาวินิจฉัยไว้ในคำพิพากษาซึ่งปฏิเสธไม่ยอมให้ค่าเสียหายเพื่อความวิบิโยค
 โทมนัสใจว่า เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติให้เรียกร้องได้นั้น ออกจะเป็นการตีความอย่างคับ
 แคบเกินไป เพราะถ้าจะมองในมุมกลับแล้ว บทบัญญัติกฎหมายลักษณะละเมิดทุกมาตราก็มีได้
 มีข้อความห้ามมิให้มีการเรียกค่าเสียหายทางศีลธรรมได้ ก็เมื่อเป็นดังนี้จะห้ามมิให้เขา
 เรียกร้องได้อย่างไร เมื่อไม่มีข้อความห้ามไว้ เขาก็ควรเรียกร้องเอาค่าเสียหายทาง
 ศีลธรรมได้ และเมื่อมาตรา ๔๓๔ วรรค ๒ ซึ่งบัญญัติว่า "อนึ่งค่าสินไหมทดแทน...
 รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้ก่อกว้านั้นด้วย"
 แล้ว ย่อมเป็นที่เห็นได้ว่า กฎหมายเปิดช่องให้มีการเรียกเอาค่าเสียหายสำหรับความ
 เสียหายทุกอย่างซึ่งผู้กระทำละเมิดได้ก่อกว้านั้น ฉะนั้นเมื่อผู้กระทำละเมิดทำให้เขาถึงแก่
 ความตาย ก่อให้เกิดความวิบิโยคโศกเศร้าแก่ บิดา มารดา สามี ภริยา หรือ บุตร
 ของผู้ตาย บุคคลเหล่านี้ก็ย่อมจะเรียกค่าเสียหายเพื่อความเสียหายคือความวิบิโยคโศก
 เศร้าที่เกิดขึ้นนั้นได้ในฐานะเป็นผู้ที่ตองเสียหายตามมาตรา ๔๒๐

คำพิพากษาของศาลฎีกาซึ่งปฏิเสธไม่รับรู้ความเสียหายทางศีลธรรมมีเป็น
 จำนวนมาก เช่น

จำเลยฆ่าบุตรโจทก์ถึงแก่ความตาย ย่อมถือว่าจำเลยได้กระทำละเมิด
 ต่อโจทก์ ทำให้โจทก์ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู โดยไม่ต้องคำนึงว่า ในปัจจุบันบุตรที่ตาย
 จะได้อุปการะเลี้ยงดูโจทก์ซึ่งเป็นมารดาอยู่หรือไม่ ส่วนค่าเสียหายจะเท่าใดศาลยอม

กำหนดให้ตามสมควร ส่วนค่าเสียหายเพื่อความวิบิโยคโหมนสนั้นเรียกไม่ได้ เพราะไม่มี
กฎหมายบัญญัติให้เรียกร้องได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๗๕๒/๒๕๕๕ ประชุมใหญ่) ;
จำเลยทำละเมิดให้มารดาโจทก์ตาย โจทก์ว่าเหตุขาดที่เคารพรักและอุปการะที่มารดา
แลบ้านเรือนและบุตรโจทก์ ศาลไม่ให้ค่าสินไหมทดแทนในส่วนนี้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่
๒๗๗/๒๕๑๐) ; ค่าเสียหายฐานละเมิดนั้น ไม่รวมถึงค่าที่ต้องสูญเสียบุตรไปเพราะละเมิด
นอกเหนือจากค่าที่ต้องชดเชยอุปการะตามกฎหมาย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๒/๒๕๐๒) ;
สามีไม่มีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหายทางจิตใจ ที่เกิดควมว่าเหวเพราะสูญเสียภริยาผู้เคย
ปฏิบัติให้ชีวิตของสามีมีความสุข เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติให้เรียกร้องได้ (คำพิพากษาศาล
ฎีกาที่ ๓๕๕/๒๕๐๒) ; กรณีละเมิดเป็นเหตุให้เศร้าโศกเสียใจและผิดหวัง ประมวลกฎหมาย
แพ่งและพาณิชย์ก็ไม่ได้บัญญัติไว้ให้เรียกค่าสินไหมทดแทนได้ แม้จะเป็นบิดาตามกฎหมายหรือ
ไม่ก็ตาม (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๗๗/๒๕๑๔)

(๕) สรุป

เมื่อได้คำนึงถึงเหตุผลดังกล่าวแล้วผู้เขียนมีความเห็นว่า นักกฎหมายของเรา
โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศาลสถิตยุติธรรม น่าจะแปลบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
มาตรา ๔๔๓ อย่างกว้างเพื่อให้สิทธิแก่ผู้เสียหายในอันที่จะเรียกร้องเอาค่าเสียหายทางศีลธรรม
หรือค่าเสียหายทางจิตใจได้ ทั้งนี้โดยอาศัยเทียบเคียงกับบทบัญญัติมาตรา ๔๓๔ วรรค ๒
และกับมาตรา ๕๐๐ ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทการแปลเช่นนี้ย่อมจะอำนวยความสะดวกให้แก่
ทนายราษฎรผู้ได้รับความทุกข์และความเดือดร้อน และต้องตามเจตนารมณ์ของบทบัญญัติแห่ง
กฎหมายลักษณะละเมิดอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตามเพื่อที่จะขจัดปัญหาที่เกิดขึ้น และยุติข้อโต้เถียงทั้งหมด ผู้เขียน
ขอเสนอแนะให้มีการแก้ไขบทบัญญัติมาตรา ๔๔๓ ให้ถูกต้องตรงกับร่างภาษาอังกฤษ กล่าวคือ
ในวรรคแรกควรบัญญัติว่า :

"ในกรณีทำให้เขาถึงตายนั้น ค่าสินไหมทดแทนรวมตลอดทั้งค่าปลงศพ และ ค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่นอีกด้วย"

นั่นคือแก้คำว่า "ได้แก่" ให้เป็น "รวมตลอดทั้ง" เพื่อให้ถูกต้องตรงกับ
ต้นร่างภาษาอังกฤษที่ว่า "shall include" นั่นเอง เมื่อเป็นดังนี้แล้ว ก็ยอมเปิด
ช่องให้ศาลตีความเป็นประโยชน์แก่ผู้เสียหายโดยอนุญาติให้เรียกร้องค่าเสียหายทางศีลธรรม
ได้ อย่างไม่ต้องตะขิดตะขวงใจ หรือลังเลใจอีกต่อไป ๑๐

---

๑๐ เกี่ยวกับเรื่องนี้นักนิติศาสตร์ฝรั่งเศสก็ได้ถกเถียงกันมาช้านานแล้วว่า การทำให้
ความเสียหายทางศีลธรรมเป็นเรื่องธรรมดาเหมือนกับกรณีที่เกิดขึ้นทั่ว ๆ ไปนั้น เป็นความ
คิดที่ผิด เป็นการมอมเมาทางก้านวัตถุให้แก่ความรับผิดชอบ ซึ่งจะทำให้กลายเป็นการค้า
ได้ (commercialisation) และสิ่งนี้เองทำให้ศาลปกครองฝรั่งเศส
(Conseil d'Etat) ปฏิเสธที่จะชดเชยค่าเสียหายทางศีลธรรมในรูปของตัวเงินแต่
ก็ยังตระหนักถึงความเสียหายทางศีลธรรมในกรณีที่เกิดขึ้นแน่นอน (mais bien de tenir,
compte de certains préjudices moraux) : V. Waline, Traité précité,
nos 1153 et. s. V. Toutefois, Trib. adm. Lille, 28 févr. 1958, (D.
1958. 214. Concl. Delevalle) สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความลังเลใจและความ
ไม่แน่นอนซึ่งอาจพบได้ในการตีความบทบัญญัติแห่งกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับความเสียหายซึ่ง
กระทบกระเทือนต่อชีวิตหรือร่างกายของผู้เสียหาย

อย่างไรก็ดีแม้ประมวลกฎหมายแพ่งของฝรั่งเศสจะมีได้มีบทบัญญัติกำหนดไว้
อย่างแจ่มชัดเกี่ยวกับค่าเสียหายทางศีลธรรม แต่ศาลฝรั่งเศสก็ตีความโดยอาศัยความเป็น
ธรรมอนุญาติให้ผู้เสียหายเรียกร้องค่าเสียหายทางศีลธรรมได้ ดังที่กล่าวแล้วในบทที่ ๒
ฉะนั้นศาลไทยก็น่าที่จะตีความโดยอาศัยความเป็นธรรมยินยอมให้มีการเรียกร้องค่าเสียหาย
ทางศีลธรรมได้ เช่นเดียวกับศาลฝรั่งเศสโดยไม่จำกัดการแก้ไขกฎหมายของฝ่ายนิติ
บัญญัติ.